

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ТЕОРІЯ КУЛЬТУРИ”
(для бакалаврів)

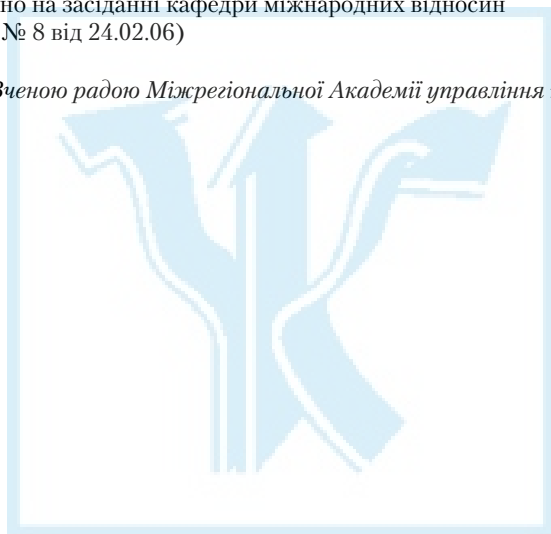
МАУП

Київ 2006

Підготовлено доцентом кафедри міжнародних відносин
Л. Н. Проскуликовою

Затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин
(протокол № 8 від 24.02.06)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Проскуликова Л. Н. Навчальна програма дисципліни “Теорія культури”
(для бакалаврів). – К.: МАУП, 2006. – 22 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Теорія культури”, вказівки до виконання контрольної роботи, теми контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2006

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Дисципліна “Теорія культури” в системі гуманітарних і суспільних наук вищих навчальних закладів посідає важливе місце. Засвоєння методологічних основ культурологічного аналізу дає студентам можливість вільно орієнтуватися та невимушено володіти розмаїттям культурно-історичного досвідом і надбанням людства.

Матеріал цього курсу дає змогу слухачам сформувати чітку систему уявлень про базові архетипи, аксиологеми та парадигми, що є будь-якими культуральними континуумами, що їх зазнало в своєму філогенезі людство. У курсі на конкретному матеріалі обґрунтовується система культурних цінностей, простежуються чинники, що забезпечують процес розвитку певних матеріальних і духовних надбань. Ознайомлення з різними принципами типологізації культур дає можливість усвідомити, яким чином усі попередні досягнення людства трансформуються в сучасну культуру, забезпечують її багатство та розмаїтість.

Завдання курсу — з’ясувати спектр основних стрижнів, що здатні виступати як культуропороджувальні сили. Тобто тими рушійними силами, що, у свою чергу, визначають логіку виникнення та трансформацій цілісних епохальних утворень — культурно-історичних типів. Осягнення цих типів полягає в розкритті особливостей культурних епох, їх істотних ознак і специфічних особливостей. Засвоєння принципів компаративного аналізу культур допомагає глибшому розумінню студентами особливостей української культури, її архетипіки в контексті світової (насамперед європейської) культури.

Вивчення теоретичних засад, що ґрунтуються на розумінні логіки культурного розвою людства, має надзвичайно важливе значення для формування у студентів наукового світогляду, високих моральних якостей, підвищення загальнокультурного рівня, заосвоєння національних і загальнолюдських цінностей.

Програма побудована за принципом логічної та історичної взаємовідповідності, що є базовим для гуманітарних наук, і таким чином дозволяє водночас охопити найсуттєвіші явища світової культури та її наскрізну логіку.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ТЕОРІЯ КУЛЬТУРИ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	I. Теоретичні засади вивчення зародження та розвитку культур Культура як універсально-історичний феномен: принцип інваріантності та принцип непо-вторності культур
2	Ноогенетичний закон та особливості його функціонування
3	Загальні фазиси культурного руху. “Морфологія” культур
4	Три моделі культурного розвитку: циклічна, векторна, спіральна
	II. Процес культурного становлення людства
5	Модель перша – циклічна: принцип існування архаїчних культур
6	Розімкнення кола: зародження культур “векторного типу”
7	Сполучення “кола” і “вектора”: спіральна модель культурного розвитку
8	Проблема прогнозування розвитку культури: занепади та відродження
Разом годин: 216	

ЗМІСТ
дисципліни
“ТЕОРІЯ КУЛЬТУРИ”

Змістовий модуль I. Теоретичні засади вивчення зародження та розвитку культур

Тема 1. Культура як універсально-історичний феномен: принцип інваріантності та принцип неповторності культур

Етимологія терміна “культура”. Наукова полеміка щодо дефініції “культури”. Місце культури у структурі людської життєдіяльності. Поняття про суб’єкт культури та рушійні сили культуротворення (О. Шпенглер, М. Вебер, А. Тойнбі, Е. Кассіер, Л. Гумільов, Г. Маркузе, Х. Ортега-і-Гассет та ін.). Розробка феномена культури в працях українських мислителів і митців (Г. Сковорода, К Сакович, І. Франко,

Л. Українка, М. Грушевський, “київське філософське коло” поч. ХХ ст. та ін.). Джерела вивчення культури. Матеріальна і духовна культури, закономірності їхньої взаємодії. Проблема “примату”: позиція К. Маркса versus позиція М. Вебера. Своєрідність розвитку культури різних народів. Поняття загальнолюдського в культурі. Світова, регіональна та національна культури. Універсалії в культурі. Поняття “архетипу” та проблема “архетипів національної культури” (К. Юнг, М. Еліаде, Б. Кримський). Структурні інваріанти в культурах людства та базові принципи структуралізму в культурології (К. Леві-Стросс, Е. Дюркгайм, Л. Леві-Брюль, М. Лотман і “тартуська структуралістська школа”). Кожна культура як неповторний організм: аргументи О. Шпенглера. Міфологеми та аксиологеми як базові елементи світових культур. Культура: вплив соціального та природного середовища. Взаємодія природи і культури на різних етапах історії суспільства. Біосфера, етносфера, ноосфера: особливості взаємовпливу (Л. Гумільов, В. Вернадський, Т. де Шарден).

Література [9; 17; 18; 20; 26; 33; 72; 74; 86; 107]

Тема 2. Ноогенетичний закон та особливості його функціонування

Поняття “філогенезу” та “онтогенезу”. Обґрунтування Г. Гегелем закономірностей стадіального руху духовного визрівання людства. Періодизація культури: загальна (історична), археологічна, антропологічна. Виокремлення з тваринного світу і становлення людини сучасного антропологічного типу. Стародавні люди: пітекантропи, неандертальці, кроманьйонці, синантропи та ін. Особливості первісної стадії розвитку культури, синкретичний характер архаїчної культури. Відмінність між табу і сучасними регуляторами поведінки людей. Світосприйняття первісної людини і розвиток її релігійних уявлень: анімїзм, тотемїзм, фетишизм. Магія та шаманїзм як культурні явища. Форми первісного мистецтва. Печера “Ласко-2” як перша культурна пам’ятка людства, що дійшла до наших часів. Стоунхедж як пам’ятка мегалітичної культури. Розвиток писемності від піктографії до ідеографічного письма. Формування мов. Теорія “символічних форм” Е. Кассіра: мова та міф як висхідні символічні форми.

Література [16; 17; 19; 22; 26; 31; 90; 108; 109]

Тема 3. Загальні фазиси культурного руху. “Морфологія” культури

Проблема універсальних і локальних алгоритмів культурного розвитку. Проблема наявності наскрізної логіки розвитку культури. Архаїчні культури та модерні культури: закономірності розвитку. “Мертві” культури та методи їх дослідження. Принципи культурної компаративістики. Різниця між знаком, символом і міфом (полеміка між Шеллінгом, Гердером і Гегелем про “першоцеглинки” утворення культури).

О. Шпенглер — засновник “морфології” культур. Архетипи в культурах та “ейдоси” культур. “Душа (або ейдос) культури” за О. Шпенглером. Компаративний аналіз шпенглерівської вісімки типів-ейдосів культур. Шпенглерівська когнітивна метафора “культури як рослини”. Розв’язання суперечностей “природа — культура” та “культура — цивілізація”. Цивілізація як застигла культура (за О. Шпенглером).

Культурологічні концепти Е. Дюркгейма: “картина світу” кожної культури — імпринт моделі соціальних стосунків. Розвиток Ж.-П. Вернаном ідей Дюркгейма на матеріалі античної культури. Раціоналізм Х. Ортегі-і-Гассета: ідея спортивного походження культури. Гіпотеза Й. Хейзинги: походження культури з гри. “Київське філософське коло” (початок ХХ ст.) про “інстинкт культури” (Я. Голосовкер та ідея “імагінативного абсолюту”).

Семіотика як наука про знаковий характер культури. “Символ — ключ до природи людини” (Е. Кассіер і неокантианська школа культурної антропології). Концепція культууроформувальної ролі знака, символу і міфа О. Лосева. Тартуська школа (“Культура и взрыв” Ю. Лотмана).

Етногенез і культуурогенез за Л. Гумільовим. Принципи культурної динаміки: пасіонарність і комплементарність. Фази культуурогенезу: пасіонарний поштовх — пасіонарний сплеск — підйом — акматична фаза — плато — пасіонарний злам — занепад культури.

Література [7; 9; 17; 19; 23; 29; 30–32; 33; 41; 73]

Тема 4. Три моделі культурного розвитку: циклічна, векторна, спіральна

Час як філософсько-культурна категорія. Культурно-історичні уявлення людства про “час”. Проблема співвідношення “часу” та “вічності” у процесі культурної еволюції людства. Категорія культурного хронотопу: хронотоп культури як стрижень системи цінностей даної культури.

Три темпоральні моделі світосприйняття та їх вплив на особливості культурутворення: циклічна, векторна, спіральна.

Культури, побудовані на циклічному світосприйнятті. Закони функціонування циклічного світогляду: Мірча Еліаде про архетип “вічного повернення”. Категорії “сакрального” та “профанного”.

Феномен телеологізму. Есхатологічний світогляд як основа становлення культури “векторного типу”.

Проблема переваг і обмежень культурного розвитку за “векторним типом”: причини кризи “історицизму” та феномен часткового ренесансу циклічних уявлень. Нова популярність доктрини “вічного повернення”: від Ф. Ніцше до М. Еліаде.

Специфіка застосування діалектики Г. Гегеля до проблем теорії культури: особливості функціонування закону “заперечення заперечення” в історико-культурній царині.

Література [10; 15; 16; 24; 28; 32; 58; 90; 100; 118]

Змістовий модуль II. Процес культурного становлення людства

Тема 5. Модель перша – циклічна: принцип існування архайчних культур

Архайчна модель руху всесвіту: коло. Діалектика сакрального і профанного у стародавніх культурах:

Культура Стародавнього Єгипту

Особливості світосприйняття єгиптян: релігія, магія, міфологія, загробний культ. Будівництво гробниць і пірамід. Культуротворча роль писемності. Землеробська культура, соціальна, культурна диференціації суспільства, державність в Єгипті. Найвизначніші культурні пам'ятки та знахідки. Давні писемні пам'ятки, повідомлення про Єгипет у працях античних авторів, археологічні знахідки. Значення культури Стародавнього Єгипту для розвитку світової культури.

Література [10; 15; 16; 24; 28; 32; 58; 90; 100; 118;]

Культура Месопотамії

Своєрідність месопотамської культури: космос як держава. Риси повсякденного життя, сакральні уявлення про життя і смерть. Зародження “предфілософії” в Шумері та Вавилоні. Перші у світі правові кодекси. Закони Хаммурапі. Релігійна система та її зв'язок з культурою. Зиккурати та клинопис. Одне з чудес світу – сади Семіраміди.

Культура Індії (добуддистський етап)

Веди як найдавніша пам'ятка писемної культури, їх складові. Своєрідність індійського мистецтва та його зв'язок із способом життя. Касти. Індуїзм. Ідея реінкарнацій.

Культура Китаю

Унікальність китайської культури та її хронотопа. Сакральні тексти “І-цзин” та “Дао де дзин”. Провідні релігійно-філософські вчення: конфуціанство, даосизм, буддизм. Китайська соціальна утопія. Своєрідність китайського мистецтва: триєдність каліграфії, поезії та живопису. Великі наукові відкриття, винаходи та їх вплив на світову культуру.

Архаїчний період античної культури

Поняття “античний світ”. Характерні риси давньогрецької культури. Основні етапи її розвитку та їх особливості. Традиції крито-мікенської культури. Специфіка світорозуміння у людей ранньокласового суспільства. Проблема переходу від хаосу до гармонії. Міфологія і пантеон богів грецького Олімпу. Поняття “каллокагатії”.

Література [5; 11; 13; 16; 24; 27; 34; 35; 40; 81; 82; 98; 101; 103]

Тема 6. Розімкнення кола: зародження культур “векторного типу”

Поступове визрівання нового уявлення про незворотність часу. Перші паростки нового світогляду в культурах світу.

Культура Стародавнього Ірану

Культура Стародавнього Ірану у світлі археологічних досліджень (Елам, Мідія, Персія). Зв'язок світогляду зі структурою влади. Сакральне та повсякденне життя прадавніх персів. Священна книга “Авеста”. Зороастризм, сутність вчення: дуалістична доктрина боротьби Добра і Зла, Ормузда і Арімана, роль пророка Зердушта, уявлення про кінець світу – Фрашкард, астрологічні уявлення. Заратустра як перший засновник етики згідно Ф. Ніцше.

Буддизм в Індії. Культура Японії

Будда: розімкнення колеса сансари та ідея виходу з вічного кола перевтілень. Ідея звільнення як результат подолання циклізму світосприйняття. “Чотири шляхетні істини” буддизму та вісім шпарин руху до остаточного звільнення (нірвани).

Японська культура як синтез стародавніх східних культур (поєднання індійської та китайської моделей культури і створення власної технології культуротворення). Вплив синтоїзму на вчення дзен-буддизму. Самурайська культура. Ідеал людини в японській культурі та його історична трансформація.

Культура Стародавнього Риму та пізній еллінізм

Спадкоємність і самотність давньоримської культури. Еволюція від полісу до імперії. Релігійна еволюція від язичництва до християнства. Римське право і його світове значення. Своєрідність світогляду римлян. Трансформація римської культури під впливом грецької традиції. Феномен еллінізму. Відлуння античності в культурному житті Європи.

Арабо-ісламська культурна традиція

Коран — священна книга мусульман. Повсякденне життя та сакралітет. Іслам як культурний феномен і спосіб життя. Ісламський спосіб мислення: взаєморозчинення філософії і релігії. Цінності й норми буття арабів. Особливості мистецтва (арабески, поезія тощо). Розквіт культури Близького Сходу в середні віки (Рудакі, Фірдоусі, Омар Хайям, Авіценна та ін.). Роль арабо-ісламської традиції в культурному поступі людства.

Християнська культурна традиція як найхарактерний взірць “векторного типу”: Візантійська культура та культура Середньовіччя

Народження нової ідеології: від язичництва до християнства. Scriptura Sacra: Біблія як сакральний текст християн. Нове співвідношення сакрального і профанного. Наслідки релігійно-світоглядного перевороту та його вплив на культуру і розуміння незворотності часу; зародження історичного світогляду. Взаємовідносини християнської церкви і держави. Система християнського богослов'я (Іоан Дамаскін, Василь Кесарійський, Іоан Златоуст). Енциклопедія Михаїла Пселла. Культурний діалог Заходу і Сходу. Розквіт культури в XI–XII ст. Розуміння “Modus vivendi” людини-християнина. Храмове мистецтво та іконопис. Вплив Візантії на культуру Київської Русі та країн середньовічної Європи.

Загальна характеристика доби Середньовіччя. Середньовіччя на Заході і Сході. Поєднання античної і варварської культур, ідей християнства та язичництва у країнах Західної Європи. Теоцентризм як стрижень середньовічної культури. Літургія і карнавал. Середньовіч-

ний спосіб життя, аксиологеми середньовічної культури. Монастирі, середньовічні школи й університети. Культура освіти: квадрім і трівім (“сім вільних мистецтв”). Західноєвропейська наука: зародження гносеологізму — культу пізнання як серцевини “фаустівської культури” (за О. Шпенглером). Алхімія. Система мистецтв. Романський і готичний стилі. Лицарство, культура трубадурів, труверів і міннезінгерів; естетичний та етичний ідеал лицарської культури.

Література [4; 7; 14; 15; 29; 56; 62; 63; 66; 70; 71; 89; 93; 117; 120; 127]

Тема 7. Сполучення “кола” і “вектора”: спіральна модель культурного розвитку

Гегелівська філософема як теоретичне узагальнення світоглядно-культурних змін, що їх зазнала європейська культура, починаючи з доби Відродження. “Повернення античності” на новому “витку” культурної зрілості як підтвердження ідеї розвитку людської історії за “спіральної” моделлю.

Ренесансна культура

Відродження як синтез античної і середньовічної християнської культур і передумови його формування. Культура Відродження як цілісне явище. Дві форми ідеї “відродження”: романська і германська. Романський Ренесанс як відродження античної культури та германська Реформація як відродження первісного християнства. Відродження античності й утвердження ідеології гуманізму (Данте, Петрарка, Дж. Боккаччо, Ф. Рабле, Еразм Роттердамський). Ідеал людини та феномен ренесансного “титанізму”. Реформація і контрреформація, їх вплив на культуру Європи. Протестантизм і формування особистості нового типу. Основні напрями (М. Лютер, У. Цвінглі, Ж. Кальвін, Т. Мюнцер).

Культура Нового часу та доби Просвітництва

Культ розуму. Розвиток природознавства та інших наук. Роль географічних відкриттів. Геліоцентрична система М. Коперніка. Ідеї Дж. Бруно.

Раціоналістична картина світу і людини в ідеології Просвітництва. Французький абсолютизм і французький класицизм XVII ст., його теоретичні засади (“Мистецтво поетичне” Н. Буало).

Просвітницьке кредо — “зло є плід невігластва” та ідеал поширення наукових знань. Французька “Енциклопедія” та її укладачі: Д. Дід-

ро, Ж. Д'Аламбер, Вольтер, Ж. Ж. Руссо, Ш. Монтеск'є, П. Гольбах та ін. Рух Просвітництва в інших країнах (Дж. Свіфт, Д. Дефо, Г. Філдінг, Г. Лессінг, Й. Гете та ін.).

Культура XIX і XX ст.: остаточне ствердження “спіральної” моделі розвитку культури

Наукові і технічні досягнення. Класична німецька філософія (Й. Фіхте, І. Кант, Г. Гегель). Виникнення і поширення романтизму як нового типу свідомості, ідеології, мистецької системи.

Утвердження реалізму в різних видах мистецтва. Позитивізм і прагматизм. Три типи “філософії підозри” як три варіанти нового тлумачення культури: марксизм, ніцшеанство, фрейдизм. Натуралізм і модернізм. Імпресіонізм і символізм. Декаданс.

Особливості розвитку культури у XX ст. Вплив глобальних потрясень (війни, революції) на культуру. Ірраціональні тенденції в духовному житті, філософії та мистецтві. Феномен “повстання мас” (Х. Ортега-і-Гассет).

Розвиток науки і техніки. Вплив НТР на культуру. Становлення кіномистецтва. Модернізм XX ст. Новітні стилі в мистецтві: абстракціонізм, кубізм, футуризм, дадаїзм, експресіонізм, сюрреалізм. Художні здобутки XX ст.

Культура другої половини XX ст.: відображення поступового процесу глобалізації на тенденціях культурного розвитку. Постмодернізм: занепад культури чи зміна парадигм? Масова та елітарна культури. Тенденція до їх взаєморозчинення в культурі постмодерну. Загальносвітові проблеми: екологія, демографія, політика. Принциповий плюралізм постмодерну. “Інформаційне суспільство”: вплив засобів масової інформації на особистість.

Література [2; 3; 6; 8; 12; 23; 30; 46; 50; 61; 75; 99; 113; 124; 131; 132]

Тема 8. Проблема прогнозування розвитку культури: занепади та відродження

Культурологічна футурологія: принципи діалогу культур, проблеми глобалізації культурного розвитку. Макро- і мікропрогностичні моделі. Вісім кроків прогностичного аналізу розвитку культур. Стародавні культури та “молоді” культури: форми самозбереження та трансмутацій культур у сучасному світі. Культурологічні прогнози О. Шпенглера: занепад Європи, сутінки “фаустівської” культури, виникнення дев'ятого типу культури.

Проблема “компліментарності” культур: умови можливості та принципи плідності культурних перехрещень. Л. Гумільов і Д. Панченко про закономірності культурних взаємовпливів. “Культурні химери” за Л. Гумільовим. Феномен глобалізації. Ф. Фукуяма та його критики: проблема вірогідності гіпотези щодо “кінця” культурного розмаїття і загальної універсалізації всесвітньої культури. Прогностичні моделі С. Хайтінгтона. Діалог і взаємозбагачення культур Заходу і Сходу.

Література [1; 9; 17–19; 30; 31; 43; 45; 51; 55; 87; 89; 111]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

В окремих випадках студент може самостійно запропонувати та розробити тему контрольної роботи, попередньо обговоривши її з викладачем.

Основні вимоги до оформлення контрольної роботи:

- обґрунтування вибраної теми;
- опрацювання і конспективний виклад відповідної літератури;
- наявність авторського (творчого) розділу;
- наявність списку використаної літератури.

Обсяг роботи — до 25 машинописних сторінок.

Тему контрольної роботи студент вибирає за першою літерою свого прізвища (див. таблицю).

Перша літера прізвища студента	Номер теми контрольної роботи	Перша літера прізвища студента	Номер теми контрольної роботи
1	2	1	2
А	1	О	15
Б	2	П	16
В	3	Р	17
Г	4	С	18
Д	5	Т	19
Є(Е)	6	У	20
Ж	7	Ф	21
З	8	Х	22
І	9	Ц	23

1	2	1	2
Й	10	Ч	24
К	11	Ш	25
Л	12	Щ	26
М	13	Ю	27
Н	14	Я	28

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Три моделі культурного розвитку: циклічна, векторна, спіральна.
2. Діалектика сакрального і профанного у стародавніх культурах.
3. Етно- і культурогенез, його фази.
4. Культура Стародавнього Єгипту.
5. Культура Месопотамії.
6. Культура Стародавнього Ірану.
7. Культура Стародавньої Індії.
8. Культура Стародавнього Китаю.
9. Культура Японії.
10. Загальна характеристика античної культури.
11. Крито-мікенська культура.
12. Поеми Гомера.
13. Античний театр.
14. Загальна характеристика давньоримської культури.
15. Сім чудес світу.
16. Культура Візантії.
17. Середньовічна культура Західної Європи.
18. Культура Близького Сходу доби Середньовіччя.
19. Романський і готичний стилі в культурі Західної Європи.
20. Символізм середньовічного мистецтва: проблема символу.
21. Романський і германський типи Відродження.
22. Титани Високого Відродження.
23. Загальна характеристика культури Нового часу.
24. Загальна характеристика культури доби Просвітництва.
25. Специфіка романтизму: його течії.
26. О. Шпенглер – засновник “морфології” культур.
27. Модерністські течії ХХ ст.
28. Основні тенденції розвитку культури у ХХ ст.
29. Загальна характеристика культури постмодерну.
30. Культурологічна футурологія: аналіз прогностичних моделей.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Сутність культури, етимологія терміна “культура”.
2. Типи та види культур.
3. Суб’єкт культури та рушійні сили культуротворення.
4. Концепції походження культури.
5. Місце культури у структурі людської життєдіяльності.
6. Основні функції культури.
7. Принцип інваріантності та принцип неповторності культур.
8. Джерела вивчення культури.
9. Духовна і матеріальна культура.
10. Універсалії в культурі та проблема “архетипів національної культури”.
11. Міфо- і аксиологеми як базові елементи світових культур.
12. Біосфера, етносфера, ноосфера: особливості взаємовпливу.
13. Феномен культури у працях українських мислителів і митців.
14. “Київське філософське коло”: ідея “інстинкту культури”.
15. Поняття “філогенезу” та “онтогенезу”.
16. Ноогенетичний закон та особливості його функціонування.
17. Проблема періодизації культури.
18. Універсальні та локальні алгоритми культурного розвитку.
19. О. Шпенглер — засновник “морфології” культур.
20. Роз’язання суперечностей “природа — культура — цивілізація”.
21. Культура як імпринт моделі соціальних стосунків.
22. Ідея спортивного походження культури.
23. Концепція походження культури з гри.
24. Семіотика як наука про знаковий характер культури.
25. Принципи культурної динаміки.
26. Фази культурогенезу.
27. Хронотоп культури як стрижень системи цінностей даної культури.
28. Три моделі культурного розвитку.
29. Циклічна модель: принцип існування архаїчних культур.
30. Синкретичний характер архаїчної культури.
31. Форми первісного мистецтва.
32. Виникнення письма, його види.
33. Мова та міф як висхідні “символічні форми”.
34. Літературний спадок найдавніших культур.
35. Категорії “сакрального” та “профанного”.
36. Культура Стародавнього Єгипту.

37. Міфологія і релігія Стародавнього Єгипту.
38. Культура Месопотамії.
39. Культура Стародавньої Індії.
40. Культура Стародавнього Китаю.
41. Архаїчний період античної культури.
42. Поняття “античність” та “антична культура”.
43. Поняття “каллокагатії”.
44. Есхатологізм: становлення культур “векторного типу”.
45. Проблема переваг і обмежень історизму.
46. Доктрина “вічного повернення”: від Ніцше до Еліаде.
47. Культура Стародавнього Ірану.
48. Буддизм в Індії.
49. Культура Японії.
50. Культура Стародавнього Риму та пізній еллінізм.
51. Арабо-ісламська культурна традиція.
52. Християнська культурна традиція як найхарактерний взірець “векторного типу”.
53. Культура Візантії.
54. Культура європейського Середньовіччя.
55. Вплив античності на розвиток культури Західної Європи.
56. Загальна характеристика середньовічної культури Західної Європи.
57. Вплив християнства на розвиток культури Середньовіччя.
58. Спиральна модель культурного розвитку.
59. Найвизначніші здобутки західноєвропейського мистецтва доби Відродження.
60. Видатні діячі Відродження.
61. Дві форми ідеї “відродження”: романська і германська.
62. Гуманізм Відродження.
63. Культура Нового часу.
64. Просвітницька ідеологія і культура Західної Європи XVIII ст.
65. Класицизм, його основні принципи.
66. Сутність поняття “романтизм” і передумови його виникнення.
67. Романтизм в європейській літературі.
68. Модернізм: загальна характеристика.
69. Модерністські течії XX ст.
70. Декаданс у культурі, його причини.
71. “Філософії підозри”: три варіанти нового тлумачення культури.
72. Постмодернізм у сучасній світовій культурі.

73. Мистецтво кіно.
74. Театр як жанр мистецтва.
75. Масова та елітарна культури.
76. Основні тенденції розвитку світової культури ХХ ст.
77. Інформаційне суспільство (“третя хвиля”): роль засобів масової інформації.
78. Проблема прогнозування розвитку культури.
79. Культурологічні прогнози О. Шпенглера.
80. Культурологічна футурологія: принципи діалогу культур.
81. Проблема “компліментарності” культур.
82. Умови можливості та принципи плідності культурних перехрещень.
83. Проблеми глобалізації культурного розвою.
84. Прогностичні моделі Ф. Фукуями і С. Хайтінгтона.
85. ХХІ століття: проблеми і перспективи.
86. Самобутність культури східних слов'ян.
87. Співвідношення язичництва та християнства в культурі Київської Русі.
88. Визначні пам'ятки культури Київської Русі.
89. Загальні етапи розвитку української культури.
90. Українська культура у світовому контексті: минуле, сучасне, тенденції розвитку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Антонович Д.* Українська культура. — К., 1993.
2. *Баткин Л. М.* Итальянское Возрождение в поисках индивидуальности. — М., 1989.
3. *Бахтин М. М.* Творчество Франсуа Рабле и народная культура Средневековья и Ренессанса. — М., 1990.
4. *Библейская энциклопедия.* — М., 1991.
5. *Васильев Л.* Культы, религии, традиции в Китае. — М., 1970.
6. *Вебер М.* Протестантская этика и дух капитализма // М. Вебер. Избр. произведения. — М., 1990.
7. *Вернан Ж.-П.* Происхождение древнегреческой мысли. — М., 1998.
8. *Грищенко В.* Культура эпохи Просвітництва. — К., 1994.
9. *Гумилев Л. Н.* Этногенез и биосфера Земли. — Л., 1990.

10. *Гуревич А. Я.* Категории средневековой культуры. — М., 1984.
11. *Заморовський В.* Спочатку був Шумер. — К., 1983.
12. *Єфименко В.* Культура Середньовіччя. Культура Відродження. — К., 1994.
13. *Кристиан Ж.* Египет великих фараонов. — М., 1992.
14. *Куманецкий К.* История культуры Древней Греции и Рима. — М., 1990.
15. *Ле Гофф Ж.* Цивилизация средневекового Запада. — М., 1991.
16. *Леви-Стросс К.* Первобытное мышление. — М., 1994.
17. *Лосев А. Ф.* Философия. Мифология. Культура. — М., 1991.
18. *Лосев І.* Історія і теорія світової культури. Європейський контекст. — К., 1995.
19. *Лотман Ю.* Культура и взрыв. — М., 1991.
20. *Лотман Ю.* Феномен культуры. — М., 1978.
21. *Мифы народов мира: Энциклопедия: В 2 т.* — М., 1991–1992.
22. *Нейхардт О., Шишова І.* Сім чудес світу. — Одеса, 1996.
23. *Ортега-и-Гассет Х.* Восстание масс. — М., 2002.
24. *Религии Древнего Востока.* — М., 1995.
25. *Тайлор Э. Б.* Первобытная культура. — М., 1989.
26. *Теорія та історія світової та вітчизняної культури.* — К., 1993.
27. *Фрейд З.* Тотем и табу. — М., 1985.
28. *Фрэзер Д. Д.* Золотая ветвь. Исследование магии и религии. — М., 1980.
29. *Хейзинга Й.* Осень Средневековья — М., 1988.
30. *Хейзинга Й.* Homo ludens. В тени завтрашнего дня. — М., 1992.
31. *Шпенглер О.* Закат Европы. — Новосибирск, 1993.
32. *Элиаде М.* Священное и мирское. — М., 1994.
33. *Юнг К. Г.* Шесть архетипов. — К., 1996.

Додаткова

34. *Антес Р.* Мифология в Древнем Египте. — М., 1974.
35. *Антонович В.* Раскопки в стране древлян. — М., 1983.
36. *Ануфрієв О., Семашко О.* Західноєвропейська середньовічна художня культура. — К., 1995.
37. *Арутюнов С.* Народы и культура. — М., 1989.
38. *Асеева Н. Ю.* Украинское искусство и европейские художественные центры конца XIX — начала XX века. — К., 1986.
39. *Асеев Ю.* Шедеври світової архітектури. — К., 1982.
40. *Ассман Я.* Египет. — М., 1999.

41. *Бахтин М.* Эстетика словесного творчества. — М., 1985.
42. *Бенеш Р.* Искусство Северного Возрождения. — М., 1973.
43. *Бичко І.* Сучасна світова філософія. — К., 1994.
44. *Білецький П.* Нариси з історії українського мистецтва. — К., 1981.
45. *Білецький П.* У контексті світового авангарду. — К., 1990.
46. *Богословский М.* Парадоксы культуры XX столетия. — Харьков, 2000.
47. *Бокань В.* Історія культури України у запитаннях і відповідях. — К., 1993.
48. *Бокань В.* Культурологія. — К., 2000.
49. *Булашов Г.* Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях. — К., 1992.
50. *Вазари Д.* Жизнеописания наиболее знаменитых живописцев, ваятелей и зодчих. — М., 1971.
51. *Верстюк В.* Україна від найдавніших часів до сьогодення. — К., 1995.
52. *Винничук Л.* Люди, нравы и обычаи Древней Греции и Рима. — М., 1988.
53. *Гончаренко М.* Духовна культура. — К., 1986.
54. *Горський В.* Історія української філософії. — К., 1996.
55. *Грушевський М.* Духовна Україна. — К., 1994.
56. *Грюнебаум Г.* Основные черты арабо-исламской культуры. — М., 1981.
57. *Гурбик А.* Еволюція соціально-територіальних спільнот в середньовічній Україні. — К., 1998.
58. *Данилевский Н. Я.* Россия и Европа. — М., 1991.
59. *Жолтовський П.* Художнє життя в Україні XVI–XVII ст. — К., 1983.
60. *Золотослов.* Поетичний космос Давньої Русі. — К., 1988.
61. *Зубов В.* Леонардо да Винчи. — М., 1982.
62. *Иванов К.* Многоликое средневековье. — М., 1996.
63. *Иванов К.* Трубадуры, труверы и миннезингеры. — М., 1997.
64. *Ивбулис В.* Модернизм и постмодернизм. — М., 1988.
65. *Ильина Т.* Западноевропейское искусство. — М., 1983.
66. *Иофан И.* Культура древней Японии. — М., 1974.
67. *Исаевич Л.* Братства та їх роль у розвитку української культури XIV–XVII ст. — К., 1966.
68. *Історія та теорія світової та вітчизняної культури.* — К., 1993.

69. *Історія української та зарубіжної культури*. — К., 1999.
70. *Каждан А.* Византийская культура. — М., 1968.
71. *Кертман Л.* История культуры стран Европы и Америки. — М., 1987.
72. *Кононенко Б.* Культурология в терминах, понятиях, именах. — М., 1999.
73. *Кононенко Б., Болдырева М.* Культурология (альбом схем и таблиц). — М., 1999.
74. *Корінний М.* Короткий термінологічний словник з української та зарубіжної культури. — К., 2000.
75. *Краснодембський З.* На постмодерністських роздоріжжях культури. — К., 2000.
76. *Крип'якевич І.* Історія української культури. — К., 1999.
77. *Крисаченко В. С.* Екологічна культура. — К., 1996.
78. *Культура і побут населення України*. — К., 1991.
79. *Культурне Відродження в Україні*. — Львів, 1993.
80. *Куманецкий К.* История культуры Древней Греции и Рима. — М., 1990.
81. *Кучменко Е.* Людина і природа в культурі Китаю. — К., 1999.
82. *Лацис И.* Культура Древнего Египта. — М., 1973.
83. *Ліндсей Д.* Коротка історія культури від доісторичних часів до доби Відродження. — К., 1995.
84. *Лобас В.* Українська і зарубіжна культура. — К., 2000.
85. *Лозко Т.* Українське народознавство. — К., 1995.
86. *Лозовий О.* Основи художньої культури. — Харків, 1997.
87. *Лотман Ю.* Беседы о культуре. — М., 1994.
88. *Макаров А.* Світло українського бароко. — К., 1994.
89. *Мец А.* Мусульманський Ренесанс. — М., 1973.
90. *Мистецтво і етнос.* Культурологічний аспект. — К., 1991.
91. *Мистецтво, фольклор та етнографія слов'янського народу*. — К., 1993.
92. *Мойсей І.* Храм української культури. — К., 1998.
93. *Моця О., Ричка Г.* Київська Русь: від язичництва до християнства. — К., 1996.
94. *Муратова К.* Мастера французской готики. — М., 1988.
95. *Наулко В.* Культура і побут населення України. — К., 1993.
96. *Обломиевский Д.* Французский классицизм. — М., 1988.

97. *Овсійчук В.* Українське мистецтво XVI — I половини XVIII ст. — К., 1985.
98. *Опенгейм Л.* Древняя Месопотамия. — М., 1980.
99. *Орлова Т.* Культура повсякденності населення Європи XVIII століття. — К., 2000.
100. *Павленко Ю.* Історія світової цивілізації. Соціокультурний розвиток людства. — К., 1996.
101. *Пенник Н., Джонс П.* История языческой Европы. — СПб., 2000.
102. *Підлісна Г.* Світ античної культури. — К., 1889.
103. *Плачинда С.* Міфи і легенди Давньої України. — К., 1997.
104. *Полікарпов В.* Лекції з історії світової культури. — К., 2000.
105. *Поліщук Є.* Історія культури: Короткий довідник. — К., 2000.
106. *Попович М.* Нариси історії культури України. — К., 1998.
107. *Постмодерн* в філософії, науке, культурі. — Харків, 2000.
108. *Розин В.* Введение в культурологию. — М., 2000.
109. *Самозванцев А. М.* Мифология Востока. — М., 2000.
110. *Свеницкая И. С.* Раннее христианство. Страницы истории. — М., 1988.
111. *Семчишин Я.* Тисяча років української культури. — Львів, 1993.
112. *Січинський В.* Чужинці про Україну. — К., 1992.
113. *Соколов М.* Вечный Ренессанс. — М., 1999.
114. *Станко В.* Історія первісного суспільства. — К., 1999.
115. *Тарасенко Н.* Природа, технологія, культура. — К., 1988.
116. *Теорія та історія світової і вітчизняної культури.* — Львів, 1992.
117. *Терещенко Ю.* Україна і європейський світ. — К., 1996.
118. *Токарев С.* Ранние формы религии. — М., 1990.
119. *Тюляев С.* Искусство Индии. — М., 1988.
120. *Удальцова З.* Византийская культура. — М., 1988.
121. *Україна* кризь віки: У 15 т. — К., 1996.
122. *Українська культура: історія і сучасність.* — Львів, 1994.
123. *Українська та зарубіжна культура.* — К., 2000.
124. *Ушкалов Л.* Григорій Сковорода і антична культура. — Харків, 1993.
125. *Ушкалов Л.* Світ українського бароко. — Харків, 1994.
126. *Фартушиний А.* Українська культура. — Львів, 2000.
127. *Фрейд З.* Человек по имени Моисей и монотеистическая религия. — М., 1993.
128. *Фрэзер Д. Д.* Фольклор в Ветхом Завете. — М., 1989.

129. *Целлар К.* Архитектура страны фараонов. — М., 1990.
130. *Шейко В.* Історія художньої культури. Первісність. Стародавній світ. — Харків, 1999.
131. *Шестаков В.* Массовая культура. — М., 1990.
132. *Шетер И.* Романтизм: предистория и периодизация. — М., 1973.
133. *Якушин Б. В.* Гипотезы о происхождении языка. — М., 1985.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тематичний план дисципліни “Теорія культури”	4
Зміст дисципліни “Теорія культури”	4
Вказівки до виконання контрольної роботи	12
Теми контрольних робіт	13
Питання для самоконтролю	14
Список літератури.....	17

Зам. № ВКЦ-2599

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39; вул. Фрометівська, 2; МАУП